

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
فصل اول: کلیات تحقیق	۱
۱-۱- مقدمه	۲
۲-۱- بیان مسئله	۳
۳-۱- اهمیت و ضرورت تحقیق	۳
۴-۱- اهداف تحقیق	۴
۵-۱- سؤالات تحقیق	۴
۶-۱- تعاریف و اژگان کلیدی تحقیق	۴
۷-۱- روش کلی تحقیق	۵
۸-۱- قلمرو تحقیق	۵
۱-۸-۱- قلمرو موضوعی	۵
۲-۸-۱- قلمرو مکانی	۶
۳-۸-۱- قلمرو زمانی	۶
۹-۱- پیشینه تحقیق	۶
۱۰-۱- چارچوب تحقیق	۸
فصل دوم: مبانی تحقیق و مروری بر تحقیقات انجام شده	۹
۱-۲- مقدمه	۱۰
۲-۲- مبانی نظری تحقیق	۱۰
۱-۲-۲- مبانی نظری پیرامون شهید و شهادت	۱۰
۱-۱-۲-۲- تعریف شهادت و شهید	۱۰
۲-۱-۲-۲- شهادت در قرآن و احادیث	۱۱
۳-۱-۲-۲- شهادت در فرهنگ دین مقدس اسلام	۱۱
۲-۲-۲- معماری یادمانی	۱۶
۱-۲-۲-۲- نماد و نشانه	۱۶
۱-۱-۲-۲-۲- مفهوم معنی	۱۷

۱۷	..... نشانه ۲-۱-۲-۲-۲
۱۹	..... قابلیت نمادها ۳-۱-۲-۲-۲
۱۹	..... تأثیر نماد بر شناخت ۴-۱-۲-۲-۲
۲۰	..... نشانه‌شناسی ۵-۱-۲-۲-۲
۲۱	..... ماهیت شناسی نمادین ۶-۱-۲-۲-۲
۲۲	..... معانی محیط ساخته‌شده ۲-۲-۲-۲
۲۳	..... معنای غیرمادی محیط ساخته‌شده ۱-۲-۲-۲-۲
۲۴	..... نشانه‌شناسی در معماری ۲-۲-۲-۲-۲
۲۴	..... ادراک و عدم ادراک معنا در معماری ۳-۲-۲-۲-۲
۲۴	..... القای معنا در جزئیات معماری ۴-۲-۲-۲-۲
۲۶	..... هنر معناگرا ۳-۲-۲-۲-۲
۲۶	..... امر قدسی ۱-۳-۲-۲-۲
۲۷	..... تقدیس مکان ۲-۳-۲-۲-۲
۲۷	..... ویژگی‌های هنر دینی ۳-۳-۲-۲-۲
۲۸	..... تعریف معماری ۴-۳-۲-۲-۲
۲۸	..... نمادپردازی معمار ایرانی ۵-۳-۲-۲-۲
۲۸	..... سوابق بناهای یادمانی در قالب زمان و مکان ۴-۲-۲-۲-۲
۲۹	..... معماری آرامگاهی ایران پیش از اسلام ۱-۴-۲-۲-۲
۳۱	..... معماری آرامگاهی در دوران اسلامی ۲-۴-۲-۲-۲
۳۴	..... اولین بناهای یادبودی اسلامی ۳-۴-۲-۲-۲
۳۸	..... یادمان‌های برای معماران شاخص غرب ۴-۴-۲-۲-۲
۴۰	..... انواع یادمان ۵-۲-۲-۲-۲
۴۱	..... یادمان‌های تاریخی ۱-۵-۲-۲-۲
۴۵	..... یادمان‌های جنگ ۲-۵-۲-۲-۲
۴۹	..... مرکز فرهنگی ۳-۲-۲-۲-۲
۵۰	..... تعریف فرهنگ ۱-۳-۲-۲-۲

۵۱	..... ۲-۲-۳-۲-معنای واژه فرهنگ
۵۲	..... ۲-۲-۳-۳-مفهوم فرهنگ
۵۲	..... ۲-۲-۳-۴-فرهنگ‌ها به‌عنوان ارزش
۵۵	..... ۲-۲-۳-۵-ضرورت پرداختن به فرهنگ
۵۵	..... ۲-۲-۳-۶-پویایی فرهنگ‌ها
۵۶	..... ۲-۲-۳-۷-تعاریف فرهنگ از دیدگاه جامعه‌شناسان
۵۷	..... ۲-۲-۳-۸-معماری و فرهنگ
۶۷	..... ۲-۲-۳-۹-اهمیت مفهوم شکل یا فرم در فرهنگ معماری
۶۸	..... ۲-۲-۳-۱۰-عوامل فرهنگی مؤثر در شکل‌گیری فضای معماری
۶۹	..... ۲-۲-۳-۱۱-بازتاب هویت فرهنگی در معماری
۷۰	..... ۲-۲-۳-۱۲-پیشینه‌ی مراکز فرهنگی در ایران
۷۲	..... ۲-۲-۳-۱۴-کارکرد مرکز فرهنگی
۷۲	..... ۲-۲-۳-۱۵-جایگاه مراکز فرهنگی در فرایند توسعه فرهنگی
۷۳	..... ۲-۲-۳-۱۶-رابطه بین معماری مرکز فرهنگی و نیازهای طبیعی انسان
۷۵	..... ۲-۲-۳-۱۷-اهداف مراکز فرهنگی
۷۵	..... ۲-۲-۴-معماری مفهومی
۷۶	..... ۲-۲-۴-۱-ایده و کانسپت: ریشه‌یابی فلسفی
۷۷	..... ۲-۲-۴-۲-تعاریف ایده و کانسپت در معماری
۷۸	..... ۲-۲-۴-۳-مفهوم‌گرایی در معماری
۷۸	..... ۲-۲-۴-۴-کانسپت و ایده در فرآیند طراحی
۷۸	..... ۲-۲-۴-۴-۱-کانسپت به‌عنوان تولیدکننده ایده
۷۹	..... ۲-۲-۴-۴-۲-کانسپت به‌عنوان سازمان‌دهنده اثر
۷۹	..... ۲-۲-۴-۴-۳-کانسپت و نزدیکی به معنی‌گرایی در اثر هنری
۸۰	..... ۲-۲-۴-۵-هنر مفهومی
۸۰	..... ۲-۲-۴-۵-۱-تبدیل‌شدن اثر هنری به جستجویی عملی در باب ماهیت هنر
۸۱	..... ۲-۲-۴-۵-۲-مصالح‌زدایی، فرم‌زدایی و ضد‌زیبایی‌شناسی بودن اثر و اهمیت به فکر و ایده

۸۱	۲-۲-۴-۵-۳- رویکرد زبانی و زبان شناسانه به اثر هنری.....
۸۱	۲-۲-۴-۵-۴- ارتباط میان هنر و زندگی - ضد نخبه‌گرایی هنر.....
۸۱	۲-۲-۴-۶- مفاهیم مرتبط با معماری مفهومی.....
۸۲	۲-۲-۴-۶-۱- مفهوم در طراحی معماری.....
۸۴	۲-۲-۴-۷- رویکردهای معماری مفهومی.....
۸۴	۲-۲-۴-۷-۱- پیوند با خاطرات گذشته عمدتاً (نوستالژیک).....
۸۵	۲-۲-۴-۷-۲- نمایش روح زمانه (بیشتر به صورت نمایش فناورانه).....
۸۵	۲-۲-۴-۷-۳- مفاهیم ذهنی.....
۸۶	۲-۲-۴-۷-۴- رویکردهای استعاره‌گرا.....
۸۷	۲-۲-۴-۷-۵- نمایش رادیکال فرمال.....
۸۸	۲-۲-۴-۷-۶- تعلیق برداشت‌های عام فیزیکی معماری و بی‌توجهی به مسائل عام.....
۸۸	۲-۲-۴-۷-۷- تعارض با زمینه (طبیعت).....
۸۹	۲-۲-۴-۷-۸- مفاهیم اقتباسی.....
۹۱	۲-۲-۵- یادمان و نسبت آن با دوران معاصر.....
۹۱	۲-۲-۵-۱- یادمان و عصر تجدد (مدرنیسم)؛ عظمت خواهی جدید.....
۹۳	۲-۲-۵-۲- یادمان و فراتجدد (پست‌مدرنیسم).....
۹۸	۲-۶- جمع‌بندی.....
۹۹	فصل سوم: روش تحقیق.....
۱۰۰	۳-۱- مقدمه.....
۱۰۰	۳-۲- نوع و روش تحقیق.....
۱۰۱	۳-۳- روش و ابزار گردآوری اطلاعات.....
۱۰۱	۳-۴- فرآیند انجام تحقیق.....
۱۰۲	۳-۵- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات.....
۱۰۳	فصل چهارم: یافته‌های تحقیق.....
۱۰۴	۴-۱- مقدمه.....
۱۰۴	۴-۲- بررسی نمونه‌های موردی.....

۱۰۴.....	۱-۲-۴-نمونه‌های موردی داخلی .....
۱۰۴.....	۱-۱-۲-۴-آرامگاه بوعلی سینا در همدان .....
۱۱۰.....	۲-۱-۲-۴-آرامگاه نادرشاه در مشهد.....
۱۱۵.....	۳-۱-۲-۴-موزه ویادمان صلح تهران .....
۱۱۸.....	۲-۲-۴-نمونه‌های موردی خارجی.....
۱۱۸.....	۱-۲-۲-۴-یادمان کلمبا .....
۱۱۹.....	۲-۲-۲-۴-یادمان جنگ مسکو .....
۱۲۱.....	۳-۲-۲-۴-یادمان جنگ کانادا .....
۱۲۳.....	۴-۲-۲-۴-یادمان سلطنتی جنگ .....
۱۲۵.....	۵-۲-۲-۴-موزه یهود برلین .....
۱۲۹.....	۶-۲-۲-۴-یادمان هولوکاست در برلین.....
۱۳۲.....	۷-۲-۲-۴-یادبود کهنه سربازان ویتنام .....
۱۳۷.....	۳-۴-جمع بندی .....
۱۴۲.....	فصل پنجم : بحث، بررسی و نتیجه‌گیری .....
۱۴۳.....	۱-۵-مقدمه .....
۱۴۳.....	۲-۵-شناخت ویژگی‌های مکان طراحی .....
۱۴۳.....	۱-۲-۵-جایگیری شهر کرمان و وضعیت جغرافیایی .....
۱۴۳.....	۲-۲-۵-بررسی وضعیت باد .....
۱۴۴.....	۳-۲-۵-سیمای شهر کرمان .....
۱۴۵.....	۴-۲-۵-استخوان‌بندی راه‌ها .....
۱۴۶.....	۵-۲-۵-بارندگی .....
۱۴۷.....	۶-۲-۵-شیب زمین .....
۱۴۷.....	۳-۵-مقیاس و برنامه فیزیکی طرح .....
۱۴۷.....	۱-۳-۵-ماهیت و مقیاس پروژه .....
۱۴۷.....	۲-۳-۵-برنامه فیزیکی .....
۱۵۱.....	۴-۵-استانداردهای موردنظر جهت طراحی .....

۱۵۱.....	۱-۴-۵-استانداردهای شهری
۱۵۵.....	۵-۵-تحلیل سایت
۱۵۶.....	۶-۵-روند طراحی
۱۵۹.....	منابع
۱۶۵.....	پیوست

فهرست جدول‌ها

صفحه	عنوان
۹۰.....	جدول ۱-۲- برداشت‌های مختلف از حضور مفهوم در معماری معاصر.....
۱۱۰.....	جدول ۱-۴- تحلیل نمونه موردی: آرامگاه بوعلی سینا.....
۱۱۴.....	جدول ۲-۴- تحلیل نمونه موردی: آرامگاه نادرشاه.....
۱۱۷.....	جدول ۲-۴- تحلیل نمونه موردی: موزه صلح تهران.....
۱۱۹.....	جدول ۴-۴- تحلیل نمونه موردی: یادمان کلمبا.....
۱۲۰.....	جدول ۵-۴- تحلیل نمونه موردی: یادمان جنگ مسکو.....
۱۲۲.....	جدول ۶-۴- تحلیل نمونه موردی: یادمان جنگ کانادا.....
۱۲۴.....	جدول ۷-۴- تحلیل نمونه موردی: یادمان سلطنتی جنگ.....
۱۳۷.....	جدول ۸-۴- جمع‌بندی نمونه‌های موردی متناسب با رویکرد معماری مفهومی (نگارنده).....

فهرست شکل‌ها

عنوان	صفحه
شکل ۱-۲- مثلث معنایی اگدان و ریچاردز (لانگمن، ۱۹۹۲: ۳۳۴).....	۱۷
شکل ۲-۲- نشانه‌شناسی - مثلث پایه شناسی (لانگمن، ۱۹۹۲).....	۲۱
شکل ۳-۲- مقبره امیر اسماعیل سامانی (۹۹/۲/۲۵ http://www.islamicartz.com).....	۴۲
شکل ۴-۲- مقبره یعقوب لیث صفاری (۹۹/۲/۲۵ fa.wikipedia.org).....	۴۳
شکل ۵-۲- مقبره فردوسی، طوس (۹۹/۲/۲۵ fa.wikipedia.org).....	۴۴
شکل ۶-۲- مقبره سعدی، شیراز (۹۹/۲/۲۵ fa.wikipedia.org).....	۴۴
شکل ۷-۲- آرامگاه خیام، نیشابور (۹۹/۲/۲۵ fa.wikipedia.org).....	۴۵
شکل ۸-۲- مجسمه نادرشاه افشار (۹۹/۲/۲۵ fa.wikipedia.org).....	۴۶
شکل ۹-۲- یادبود صلح برای کودکان، ژاپن (۹۹/۳/۲۰ www.mehrnews.com).....	۴۸
شکل ۱۰-۲- پارک صلح هیروشیما، ژاپن (۹۹/۳/۲۰ www.eligasht.com).....	۴۸
شکل ۱۱-۲- یادمان واشنگتن، امریکا (۹۹/۲/۲۵ fa.wikipedia.org).....	۴۹
شکل ۱۲-۲- رابطه بین نیازهای انسان و چگونگی پاسخگویی معماری به این نیازها.....	۷۴
شکل ۱۳-۲- گرایش کانسپت به سمت ادبیات، روایت گری و معنی (نگارنده).....	۸۰
شکل ۱۴-۲- مدل ارتباطی مقوله‌های گوناگون با مفاهیم معماری (هیلائین، ۲۰۰۴).....	۸۳
شکل ۱۵-۲- انستیتو جهان عرب -ژان نوول (۹۹/۳/۲۰ www.akdn.org).....	۸۶
شکل ۱۶-۲- موزه برلین، دانیل لیسکیند (۹۹/۲/۲۵ wikipedia.org).....	۸۹
شکل ۱-۴- آرامگاه بوعلی سینا، همدان (۹۹/۲/۲۵ fa.wikipedia.org).....	۱۰۶
شکل ۲-۴- پلان آرامگاه بوعلی سینا (۹۹/۲/۲۵ fa.wikipedia.org).....	۱۰۷
شکل ۳-۴- عکس هوایی آرامگاه بوعلی سینا (۹۹/۲/۲۵ arel.ir).....	۱۰۷
شکل ۵-۴- نمای زیر سقف آرامگاه بوعلی سینا (۹۹/۲/۲۵ arel.ir).....	۱۰۸
شکل ۶-۴- سنگ‌آب آرامگاه بوعلی سینا (۹۹/۲/۲۵ arel.ir).....	۱۰۸
شکل ۷-۴- رمپ ورودی آرامگاه بوعلی سینا (۹۹/۲/۲۵ arel.ir).....	۱۰۹
شکل ۹-۴- آرامگاه نادرشاه (۹۹/۲/۲۵ wikipedia.org).....	۱۱۱
شکل ۸-۴- آرامگاه نادرشاه (۹۹/۲/۲۵ arel.ir).....	۱۱۳

- شکل ۴-۱۰- پلان آرامگاه نادرشاه (arel.ir ۹۹/۲/۲۵) ۱۱۴
- شکل ۴-۱۱- فضای بیرونی موزه صلح تهران (tehranpeacemuseum.org ۹۹/۳/۱۴) ۱۱۶
- شکل ۴-۱۲- فضای داخلی موزه صلح تهران (tehranpeacemuseum.org ۹۹/۳/۱۴) ۱۱۷
- شکل ۴-۱۳- یادمان کلمبا (etood.org ۹۹/۳/۱۷) ۱۱۸
- شکل ۴-۱۴- یادمان جنگ مسکو (etood.org ۹۹/۳/۱۷) ۱۲۰
- شکل ۴-۱۵- یادمان جنگ کانادا (nemoneh.com ۹۹/۳/۱۷) ۱۲۲
- شکل ۴-۱۶- یادمان سلطنتی جنگ (www.inexhibit.com ۹۹/۳/۱۷) ۱۲۳
- شکل ۴-۱۷- یادمان سلطنتی جنگ (www.inexhibit.com ۹۹/۳/۱۷) ۱۲۴
- شکل ۴-۱۷- پلان یادمان سلطنتی جنگ (www.inexhibit.com ۹۹/۳/۱۷) ۱۲۴
- شکل ۴-۱۸- موزه یهود برلین (www.arthut.ir ۹۹/۳/۱۸) ۱۲۶
- شکل ۴-۱۹- فضای داخلی موزه یهود برلین (www.arthut.ir ۹۹/۳/۱۸) ۱۲۶
- شکل ۴-۲۰- فضای داخلی موزه یهود برلین (www.arthut.ir ۹۹/۳/۱۸) ۱۲۷
- شکل ۴-۲۱- پلان موزه یهود برلین (www.arthut.ir ۹۹/۳/۱۸) ۱۲۸
- شکل ۴-۲۲- میدان استل های یادمان هولوکاست از پیتر آیزنمن (www.etood.com ۹۹/۳/۱۸) ۱۲۹
- شکل ۴-۲۳- میدان استل های یادمان هولوکاست از پیتر آیزنمن (www.etood.com ۹۹/۳/۱۸) ۱۳۰
- شکل ۴-۲۴- سایت میدان استل های یادمان هولوکاست از پیتر آیزنمن (www.etood.com ۹۹/۳/۱۸) ۱۳۱
- شکل ۴-۲۵- پلان زیرزمین میدان استل های یادمان هولوکاست از پیتر آیزنمن ۱۳۲
- شکل ۴-۲۶- دیوار ویتنام (www.karnaval.ir ۹۹/۳/۱۱) ۱۳۴
- شکل ۴-۲۷- تندیس سربازان فداکار (www.karnaval.ir ۹۹/۳/۱۱) ۱۳۵
- شکل ۴-۲۸- تندیس بانوی پرستار (www.karnaval.ir ۹۹/۳/۱۱) ۱۳۶
- شکل ۴-۲۹- لوح یادبود کهنه سربازان ویتنام (www.karnaval.ir ۹۹/۳/۱۱) ۱۳۶
- شکل ۵-۱- نمودار جهت و سرعت باد کرمان (کسمائی، ۱۳۸۴: ۱۸۷) ۱۴۴
- شکل ۵-۲- محورهای ارتباطی اصلی شهر کرمان ۱۴۶
- شکل ۵-۳- محور جنوب شرقی ۱۴۶
- شکل ۵-۴- جاده تهران ۱۴۶
- شکل ۵-۱- تحلیل سایت (نگارنده) ۱۵۵

شکل ۵-۲- تحلیل سایت (نگارنده)..... ۱۵۵

شکل ۵-۳- شناسه‌های مفهومی جهت طراحی (نگارنده)..... ۱۵۷

چکیده

یادمان واژه ای است که به گونه ای به یادآوردن چیزی یا کسی را پیگیری می کند. این مسئله با تبیین خاص می تواند به شخصیت خاصی اشاره کند که در تاریخ یک کشور بواسطه دانش، هنر و... بارز گردیده است؛ به این یادبود که در کالبد مجسم می شود می توان عنوان معماری یادمانی را داد. در این مقوله، معمار در جهت برانگیختن احساسات عاطفی و انتقال مفاهیم موردنظر خود، با استفاده از روش تجربیدی نمادپردازی می کند تا مخاطب را به تأمل و تعمق در چیزی از جهان ناشناخته و غیرمحسوس یا دریافت مفهومی بجز مفهوم مستقیم و متعارف طراحی خود وادارد و بدین ترتیب از گذر معماری سوژه طراحی را در دفتر تاریخ ثبت و در یادها تحکیم کند. در اسلام کشته شدن آگاهانه و انتخاب گریانه در راه آرمانی مقدس و پاک که به تعبیر قرآن «فی سبیل الله» نامیده می شود، شهادت نام دارد و کسی که به چنین مقامی دست می یابد، شهید است. البته پذیرفتن مرگ، هنگامی ارزشمند است و قداست دارد که از سوئی آگاهانه باشد و از سوی دیگر، رضایت و خشنودی خداوند را در پی داشته باشد. هدف اصلی این تحقیق طراحی یادمان و مرکز فرهنگی شهدای مدافع حرم با رویکرد معماری مفهومی بود. روش تحقیق از نوع توصیفی، تحلیلی و به صورت مطالعه موردی است. با توجه به نتایجی که از بررسی نمونه های موفق که در جهان به عنوان یادمان و فرهنگسرا هستند مولفه هایی اساسی در جهت طراحی یادمان و فرهنگسرای شهدای مدافع حرم به دست آمد که در طراحی مورد توجه قرار گرفت. نتایج تحقیق نشان داد که مولفه های پیوند با خاطرات گذشته (عمدتاً نوستالژیک)، نمایش روح زمانه (بیشتر به صورت نمایش تکنولوژیک)، مفاهیم ذهنی، رویکردهای استعاره گرا، نمایش رادیکال فرم، تعلیق برداشت های عام فیزیکی معماری، تعارض با زمینه (طبیعت)، مفاهیم اقتباسی می تواند در طراحی یادمان و مرکز فرهنگی شهدای مدافع حرم مورد استفاده قرار گیرد.

واژگان کلیدی:

یادمان، مرکز فرهنگی، معماری مفهومی، شهدای مدافع حرم

فصل اول: کلیات تحقیق

هر آنکس که از مردگان دل بشست
مده کارکرد نیاکان به باد
نباشد همان دوستی را درست
مبادا که پند من آید یاد
چو نیکو کند کس تو پاداش کن
ممان تا شود رنج نیکان کن

فردوسی

مرگ فصل پایان زندگی و یک عمر خوشی است با بجاگذاری خاطره از تمامی بد و خوب آن، و آرامگاه مکان ابدی این کالبد است، با نشانی گذرا. چه ممکن است، نام و نشانش را باد و باران، نرم شوید رخسار سنگ و گمنام رهایش سازند به راه، فارغ از افسانه های نام و ننگ. و آرامگاه روایتی تکراری است که آداب و فرهنگ او را نمادین شکل می دهد و مصداق تقدیم واپسین عشق و خاطره است، در واپسین خودش باد تا پایان. سپردن عزیز و خاطره ی عزیز به خاک و رها کردن او تنها با علامتی و نشانی و تلاش در شأن این نشان که شایسته باشد و ماندگار (ارفعی، ۱۳۸۹: ۲۹).

"گرامیداشت"، "یادبود"، "یادمان" و یادواره واژه‌هایی هستند که هر یک به گونه ای به یادآوردن چیزی یا کسی را پیگیری می کنند. این "به یادآوردن، گاه تبیین عام پیدا کرده، به دنبال ارائه پیامی کلی است و گاه تبیین خاصی پیدا می کند که در مورد دوم می شود به شخصیت خاصی اشاره کرد که در تاریخ یک کشور به واسطه دانش، هنر، فداکاری و رشادت، قهرمانی و... بارز گردیده است؛ همانند مراسم یادبود شهدای مدافع حرم.

به این یادبود که در کالبد مجسم می شود می توان عنوان معماری یادمانی را داد که در حوزه "معماری نمادین" یادآور مقطعی از تاریخ ملل و یا حادثه ای در زمان خاص است. در این مقوله، معمار در جهت برانگیختن احساسات عاطفی و انتقال مفاهیم مورد نظر خود، نمادپردازی می کند تا مخاطب را به تأمل و تعمق در چیزی از جهان ناشناخته و غیر محسوس یا دریافت مفهومی به جز مفهوم مستقیم و متعارف طراحی خود وادارد و بدین ترتیب از گذر معماری سوژه طراحی را در دفتر تاریخ ثبت و در یادها تحکیم کند. رسالت اصلی معماری یادمانی، "گرامیداشت و یادآوری" است و از آنجا که پدیده مرگ و نحوه وقوع آن همواره با دشواری، اندوه و تفکر آمیخته است، جای تعجب نیست که آرامگاه‌ها و مقابر را سرآغاز این معماری می دانند و هنوز هم اعتقادی به بقای روح و میل به جاودانگی این پدیده و هر حادثه ای که به گونه ای به آن مربوط شود، موضوع اصلی آثار و بناهای یادمانی قرار می گیرند.

در رابطه با بخش فرهنگی مجموعه باید گفت عصر حاضر که عصر علم و تکنولوژی است و تمدن و فرهنگ رکنی از آن، شناساندن هر چه بیشتر اصالت و محتوای گذشته این سرزمین به علاقمندان، به خصوص نسل جدیدی که در آب و خاک این مرز و بوم پا به عرصه حیات می گذارند و با این فرهنگ بزرگ می شوند و نسب ملیت ایرانی

بودن را این گونه به ارث می برند، از بزرگ‌ترین اهداف فرهنگی محسوب می‌شود. لذا در رساله‌ی حاضر به چگونگی طراحی یادمان و مرکز فرهنگی شهدای مدافع حرم با رویکرد معماری مفهومی پرداخته شده است.

۱-۲- بیان مسئله

فرهنگ یکی از مهم‌ترین مسائلی است که ذهن بشر را در طول تاریخ به خود اختصاص داده است و تغییرات ایجاد شده در تحولات اساسی را در همه زمینه‌های مرتبط با حیات بشری از جمله مسایل اقتصادی و اجتماعی را به وجود آورده است. هنر نیز یکی از اصول اساسی و تأثیر گذار در فرهنگ جوامع مختلف بشری بوده است. روند توسعه هنر همیشه موجب پیشرفت، ارتقاء فرهنگ و تمدن جهان شده است (اطمینانی اصفهانی، ۱۳۹۳).

جریان‌های جدید اندیشه همانند شهادت که در سر تا سر جهان برخاسته اند تأثیر زیادی بر انسان با هر نوع ایدئولوژی خواهند داشت. این جریان‌ها بی‌تردید شیوه زندگی انسان را تغییر می‌دهند. لذا معماری نیز که هدفش ارائه شیوه‌ای برای زندگی است، تحت الشعاع این جریان‌های فکری قرار می‌گیرد. اما صدر این تغییرات به سمت نظم جدید دارای جنبه‌های مختلفی است که می‌تواند تأثیرات سازنده و هم اثرات زیانباری را به همراه داشته باشد به عبارتی این تغییرات هر چند ضروری و منفک ناشدنی و اجتناب ناپذیرند، اما خلاءها و حفره‌های بسیاری دارند (اطمینانی اصفهانی، ۱۳۹۳).

ایجاد بناهای یادمانی در ایران سابقه‌ای طولانی و پیشینه‌ای غنی دارد، اما تنوع رویکردها و الگوهای ایجاد چنین مناظری در دوران مدرن و تلاش‌هایی که برای ایجاد نوآوری در این طرح‌ها صورت گرفته، به تولید آثار مختلفی انجامیده که در بسیاری موارد پاسخگوی نیازها نبوده‌اند. معماری مفهوم گرا در حوزه‌هایی مانند پیوندهای نوستالژیک، روح زمان، تعارض با زمینه، پیوند مفاهیم ذهنی، استعاره‌گرایی، نمایش رادیکال فرمال، تعلیق برداشت‌های عام فیزیکی معماری و مفاهیم اقتباسی قابل‌بازشناسی است. هدف از این پروژه، با توجه به آنچه توضیح داده شد طراحی مرکز فرهنگی و یادمان شهدای مدافع حرم با استفاده از رویکرد طراحی مفهومی است.

۱-۳- اهمیت و ضرورت تحقیق

۱- امروزه مکان‌های زیادی را به نام شهدا می‌بینیم که تا قبل از خواندن تابلو و ورود به آن‌ها از متوجه نمی‌شویم که مخصوص شهداست و به‌طور کلی در اکثر طرح‌های معماری رویکرد مفهومی بسیار ضعیف همراه است به همین دلیل هدف این پروژه، طراحی مکانی است که در بطن و کالبد خود دارای روح و کانسپت مفهومی شهدای مدافع حرم باشد و تا جای ممکن حس تعلق به آن‌ها را القا کند نه صرفاً فقط یک مکان باشد.